

Alex Falco, "Juventud Rebelde", Kuba

STAV

Gens una sumus

Uzimajući za naslov ovog nepretencioznog teksta krilatice po kojoj smo, ipak, jedan rod na ovoj planeti, pred početak nove godine, učinilo mi se stvarnijim uvjerenje da, ipak, pripadamo jednom istom svijetu i da, kao mali etnos i sistem, dijelimo sudbinu globalnih promjena, pa i onih u sferi tako nepredvidive ekonomije.

Ovih dana u svjetskoj ekonomiji brzo se smjenjuju događaji uzburkani dužničkom krizom koji generišu zabrinutost i neizvjesnost pred razvojem događaja. Globalni sistem je uzdrman i rašomon mogućih rješenja za saniranje ugroženog rasta, koliko god da aktivira odbrambene mehanizme u okvirima interesa nacionalnih ekonomija, ipak afirmiše spoznaju o povezanosti ekonomija i pripadnosti globalnom svijetu.

O okolnosti vezane za grčki dug i ranjivost finansijskih performansi Italije, Španije i Portugala uslovele su određenu koncentraciju ishodišta novih mogućih poremećaja na zemlje juga, ali i ojačale potrebu fiskalne konsolidacije i čvršće kontrole u okviru eurozone, kao i većeg stepena koordinacije ekonomskih politika u okviru EU. Stvarna ugroženost eurozone, sa opcijama napuštanja sistema od strane pojedinih zemalja i ograničenja u pogledu karaktera i kvantuma mjera podrške zemljama dužnicima, bila je povod za procjene pojedinih analitičara o kraju projekta eurozone sa mračnim perspektivama u pogledu razvoja svjetske ekonomije i globalnog finansijskog sistema. No, čini se da evropska ideja, sa svim svojim beneficijama i manama, ipak predstavlja dovoljno jak motiv da razvijeni svijet stane u odbranu eura, eurozone i integrativnih procesa koji su u toku. U tom bolnom procesu, dobar dio opterećenja pripada najrazvijenijim zemljama što svakako proizvodi tenzije i objektivnu frustraciju (ne)odgovornošću pojedinih članica za efekte upravljanja nacionalnim finansijskima.

U tom kontekstu, povod za ovaj tekst su pojedinačna katastrofična viđenja pozicije crnogorske ekonomije, u domaćoj laičkoj, pa i stručnoj javnosti, koja nemaju dovoljno objektivni i koherentan pogled na sveukupne prilike, međunarodni status, mogućnosti i stvarne perspektive u, svakako, hirovitim događanjima čiji smo akteri i svjedoci.

Analitički proces makro-ekonomskih tokova u trećem kvartalu ove godine pokazao je da se crnogorska ekonomija nalazi u procesu blagog oporavka, ali da taj proces, koliko god da u značajnim parametrima ohrabruje, nije definitivni, te da će u narednom periodu biti suočen s novim izazovima. Promet u turizmu je povećan za 10,2%, trgovini na malo za 16,2%, vrijednost izvršenih građevinskih radova, tako indikativna za dinamiku privredne aktivnosti, za 2,1%, dok je sektor telekomunikacija zabilježio rast od 14%. Rasli su i industrijski sektori vađenja ruda

i kamena i prerađivačke industrije. Na toj osnovi, procijenjeno je da je ekonomija Crne Gore u devetomjesečnom periodu ostvarila realni rast BDP-a od oko 2% i da su sasvim realni izgledi da se 2011. završi ostvarenjem projekcije rasta od 2,5%, što je, u uslovima izloženosti eksternim uticajima i ranjivosti nedovoljno stabilizovanih tranzicionih procesa, sasvim respektabilan rezultat.

Naravno, rezultat je praćen strukturnim neusklađenostima, padom investicione aktivnosti i, uopšte, agregatne tražnje, te nedovoljnom podrškom bankarskog sistema projektima malih i srednjih preduzeća, što svakako utiče na povećanje nelikvidnosti privrede sa rizicima u pogledu finansijske stabilnosti. Uz hronične teškoće u stabilizovanju prilika u velikim industrijskim sistemima iz kompleksa me-

deficita do 2013. Restriktivan pristup izazvao je određene tenzije u formi zahtjeva za poboljšanje materijalnog statusa pojedinih sektora u neprivredi (obrazovanje, zdravstvo, pravosuđe), ali je u suštini očuvan princip da se ne može dijeliti ono što sistem nije stvorio. Ovakav pristup u konceptu formiranja budžetskog okvira za 2012. godinu, uz snažnu korelaciju sa procesom započetih strukturnih reformi koje su usmjerene na jačanje održivosti javnih finansija i dostizanje budžetske ravnoteže uz smanjenje relativnog udjela javnog duga u stvorenom BDP-u, od relevantnih međunarodnih institucija (MMF) ocijenjen je kao "hrabar" i kompetentan izbor u susret događajima koji slijede.

Ono što je od naročite važnosti u procesu oblikovanja ekonomske politike za 2012. i naredne godine, a biće sadržano u Prepristupnom ekonomskom programu za period 2011-2014. godine, koji pripremaju zemlje kandidati za članstvo u EU u okviru multilateralnog fiskalnog nadzora, uz priorititet stvaranja uslova makro-ekonomske stabilnosti, likvidnosti i fiskalnih rezervi za moguće izvanredne krizne udare, svakako je i komponenta razvoja. Ona je u budžetu za 2012. generalno prepoznata u orijentaciji na jačanje fiskalnog kapaciteta, u relativno ograničenom kapitalnom budžetu (70 miliona eura), očekivanjima ulaganja u nekoliko razvojnih projekata turističkih kapaciteta i podrške malom i srednjem biznisu. Prilikom nedavnih posjeta delegacija MMF-a i Svjetske banke potvrđena je ispravnost usmjerenja ekonomske i fiskalne politike, adekvatnost upotrijebljenog ekonomskog instrumentarijuma i usaglašenost razvojnih viđenja sa izazovima brzih promjena i njihove povezanosti. Zato će međunarodne finansijske institucije, u poštrenim uslovima dostupnosti komercijalnih kreditnih sredstava i novih investicija, posebnim kreditnim linijama finansijski podržati napore da se očuva stabilnost i likvidnost javnih finansija, a bankama ponuditi kreditni aranžman kojim bi se podržao sektor malih i srednjih preduzeća. Ove inicijative, u svakom slučaju, predstavljaju izraz snažnog povjerenja međunarodne zajednice.

Razumljiv oprez u pogledu implementacije politike proširenja EU, sudeći po ocjenama koje dolaze s meritornih adresa, ne može da ugrozi put Crne Gore ka procesu otvaranja pregovora i članstvu u EU. Neki mjesec prije ili kasnije, kao datum početka pregovora, nije ozbiljna tema ako su percepcije dugoročnog promišljanja neprikosnovane.

Zato u 2012. ulazimo sa izvjesnošću usporenijeg rasta, iskušenja štednje i opreza, ali i vjere u pripadnost jednom svijetu koji teži da očuva evropske vrijednosti i budućnost.

Autor je savjetnik ministra finansija Crne Gore

● NIŠTA NIJE SLUČAJNO

Anomija

Anomija je pojam koji je uveo francuski sociolog Emil Durkheim da bi označio suspenziju ili neefikasnost društvenih normi, zakona i vrijednosti koja dovodi do destabilizacije društva, kao i do konfuzije u moralnoj svijesti pojedinca. Do stanja anomalije dolazi u periodima krize, kao i u vremenima društvene tranzicije kada više ne važe ranije norme i tradicionalne vrijednosti, a nove još nisu uspostavljene. Anomija je osnovno obilježje savremene Crne Gore, pa ne treba da čudi što je njen najveći problem u procesu evropskih integracija problem vladavine prava, što je taj problem izdvojen kao ključna slabost sistema i što će budući pregovori sa EU, ukoliko uopšte i započnu, biti obilježeni reformama u ovoj oblasti.

Da bismo u potpunosti razumjeli odluku Evropskog savjeta, koji je uslovio početak pregovora Crne Gore rezultatima u oblasti vladavine prava, potrebno je stvari sagledati iz evropske perspektive. Od 90-ih godina bezbjednosno okruženje EU značajno se promijenilo pa su sada njeni najveći bezbjednosni izazovi i prijetnje: terorizam, organizovani kriminal i ilegalne migracije. Polazeći od toga, jasno je zašto je najviši imperativ evropske politike proširenja na Zapadni Balkan stabilnost. Stabilnost koju EU želi da vidi ne postiže se samo regionalnom saradnjom, već prije svega podrazumijeva unutrašnju stabilnost i bezbjednost država koje se pridružuju. Dakle, unutrašnja bezbjednost Unije usko je povezana sa unutrašnjom bezbjednošću susjednih država. Samo zemlje u kojima postoji vladavina prava mogu da obezbijede da granice EU ostanu sigurne. Zbog toga, još od Studije izvodljivosti iz 2005. Unija ukazuje na potrebu da Crna Gora unaprijedi borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije. Već na prvim stranama Uvoda ovog dokumenta stoji: "U Crnoj Gori, vladavina prava mora biti dalje ojačana. Veze između organizovanog kriminala i dijelova političkog i institucionalnog sistema i dalje postoje."

Nepunih sedam godina nakon objavljenosti Studije izvodljivosti, Crna Gora tapka u mjestu, suočena sa istim priporocima i istom ocjenom stanja. Ako ćemo pravo, ništa se drugo nije moglo očekivati, s obzirom da su kreatori ambijenta obilježenog korupcijom i kriminalom upravo oni koji bi sada navodno trebalo sa tim da raskrste. A kako će kad su se svikli, kad im se omililo, iako strah od krivičnog gonjenja i sudskih presuda postaje sve veći.

U ovom trenutku, šef režima i njemu lojalni funkcioneri nemaju drugog izbora osim vođenja pretvorne politike. Kako doživjeti nedavnu izjavu ministra pravde Duška Markovića nego kao potvrdu navedene teze, kada nam kao nekadašnji šef tajne policije objavljuje kako su oni u Vladi svjesni da postoji problem organizovanog kriminala i korupcije. Pa gdje je taj čovjek bio sve ove godine? Upravo tamo gdje je bio najpozvaniji da o tome davno progovori. Kameleonske vještine i talenti ipak su najpoznatiji kod šefa

režima, a njegovo najnovije evrointergacijsko preoblačenje, iako vrlo neuvjerljivo i nervozno, obogaćeno unutarpartijskim obračunima, zakulisnim igrama i spletkarenjem, započelo je od trenutka kada je prvi put izgovorio frazu "borba protiv organizovanog kriminala i korupcije". Pažljivim posmatračima to nije moglo promaći, a nije se ni desilo tako davno. Znamo svi da je prethodno godinama obesmišljavo navedene ocjene stanja i podsmijevao se onima koji su o problemu kriminala i korupcije javno govorili. Prilagođavajući se novoj realnosti, ključni akteri u crnogorskoj vlasti, pod pritiskom EU, odlučili su da retorički uvažavaju realnost, a potom da simuliraju borbu protiv organizovanog kriminala i korupcije.

PIŠE

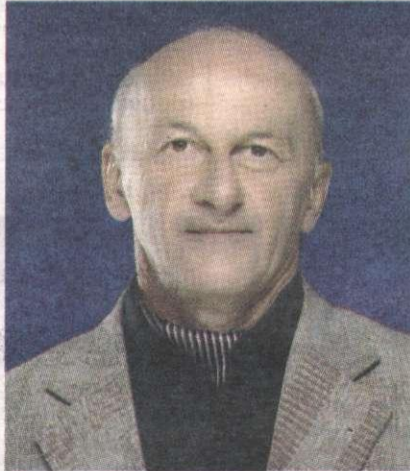
VLADISLAV BOJOVIĆ

vanog kriminala i korupcije. Međutim, dokazi o snažnoj i dugogodišnjoj sprezi dijelova vlasti i kriminalnih struktura izbijaju na vidjelo, što unosi nemir u vladajuće strukture i čini da pojedinci iz vrha vlasti sada zaziru jedni od drugih, kopaju rovove i pozicioniraju se u susret očekivanom hapšenju krupnih igrača.

Pridruživanje Uniji treba da doprinese izgradnji nove političke kulture kao kulture vladanja po zakonima i javno odgovornog upravljanja reursima. U svjetlu sve veće socio-ekonomske krize i narastajućeg nezadovoljstva građana kvalitetom života, treba otvoreno reći da sadašnji proces uspostavljanja tržišne privrede i dostignuti nivo strukturnih reformi ne garantuju Crnoj Gori ekonomski prosperitet u perspektivi potencijalnog članstva. Najveću prepreku ekonomskom razvoju Crne Gore predstavljaju upravo kriminal i korupcija, koji stoje u osnovi svih ključnih propusta u postupku privatizacije. Štaviše, korupcijskim dilovima podređena je ukupna politika ekonomskog i privrednog razvoja Crne Gore. U takvoj realnosti naravno da nije moguće obezbijediti tržišni ambijent, privući kredibilne strane investitore, otvoriti nova radna mjesta i povećati standard građana. Jasno je da ekonomskog razvoja ne može biti ukoliko se ne položi snažni temelji vladavini prava. Pošto aktualna vlast nije sposobna da taj korak napravi, ona postaje osnovni razlog evropske kompromitacije Crne Gore i glavni je krivac zašto već godinama kao društvo živimo u stanju anomalije.

Autor je odbornik u SO Pljevlja i član GO SNP CG

PIŠE

BORISLAV RATKOVIĆ

talne industrije, koji u strukturi produkcije i izvoza svakako predstavljaju značajnu stavku, krug objektivnih teškoća nije zanemarljiv.

Viđenja objektivnih mogućnosti razvoja u 2012. u osnovi su vezana za očekivano dejstvo odloženog efekta ekonomske krize na osnovne tokove u ekonomiji Crne Gore, kao i razvojna scenarija koja čine odgovor zemalja eurozone i EU na nove izazove dužničke krize. Predviđanja neminovne kontrakcije ekonomije u tom okviru uslovlila su da i proces pripreme budžeta Crne Gore za 2012. obilježi potreba smanjenja javne potrošnje, očuvanja konstituisanih obaveza prema zaradama u javnom sektoru, penzijama i socijalnim davanjima, te potreba novog zaduživanja kojim bi se primarno servisirale prispjele dužničke obaveze i stvorili uslovi za predviđeno eliminisanje budžetskog